

Aloitteellinen, reagoija ja rajoittaja – Vanhempien positiot kertomuksissa alkoholiaiheisista keskusteluista nuoren kanssa

Jenni Helenius

Tiivistelmä

Artikkelissa tarkastellaan sitä, miten vanhemmat positioivat itseään kertoessaan nuorten kanssa käymistään alkoholiaiheisista keskusteluista ja miten vanhemmat rakentavat hyvää vanhemmuutta antamiensa positioiden sisällä. Aineistona oli 78 vanhemman kertomukset tilanteista, joissa he ovat keskustelleet alkoholista nuoren kanssa (28 haastattelua ja 50 kirjallista kertomusta). Aineistolle tehtiin laadullinen sisällönanalyysi, jossa tarkasteltiin, kenen aloitteesta keskustelut olivat käynnistyneet. Analyysin toisessa osassa eroteltiin keskustelujen päämääriä vanhemman näkökulmasta tarkastellen vanhempaa tekstin subjektina ja muodostaen vanhemmille sen mukaisia positioita. Kolmannessa osassa eriteltiin vanhempien rakentamaa hyvää vanhemmuutta positioiden sisällä. Tulokset osoittavat, että vanhemmat keskustelvat nuorten kanssa alkoholista sekä ennaltaehkäisevässä tarkoituksessa että silloin, kun asia tulee perheessä ajankohtaiseksi. Osa vanhemmista ei halua avata keskustelua ennen kuin lapsi itse ottaa alkoholin puheeksi, koska he pelkäävät herättävänsä lapsen kiinnostuksen ennen kuin se muuten heräisi. Kertoessaan keskustelutilanteesta vanhemmat antavat itselleen aloitteellisia, reagoivia ja rajoittavia positioita. Vanhemmat rakentavat hyvää vanhemmuutta muun muassa vastuullisuuden, vuorovaikutteisuuden, yhteisymmärryksen, rentouden, kohtuullisuuden, vanhempien esimerkin, luottamuksen, kontrollin, neuvottelujen ja oman käyttäytymisensä reflektoinnin teemoilla. Johtopäätöksenä todettiin, että ehkäisevässä päihdetyössä kannattaa panostaa

vanhempien keskusteluvalmiuksien vahvistamiseen ja vertaiskeskustelujen mahdollistamiseen vanhemmille. Aineiston perusteella näyttää siltä, että kotikeskustelujen sisältö riippuu vanhemman omasta elämäntavasta ja arvovallinnoista vähintään yhtä paljon kuin asiantuntijoiden suosituksista.

Avainsanat: alkoholikasvatus, ehkäisevä päihdetyö, neuvottelu, perhe, vanhemmuus.

Abstract

Experts and preventive workers often advice parents to talk about alcohol with their teenagers. Regarding this issue, the aim of this article was to examine those discussions from the parents' point of view. The main questions were 1) what intentions defined the parents' subject positions, and 2) how the parents construed a decent parenting? The material consisted of 28 parents' interviews and 50 written stories about the discussions with the teenagers. Results: the intentions that parents indicated for discussions defined initiative, reactive or restrictive positions for parents. They tried to warn their teenagers about the risks of drinking, or to limit their drinking, or conversely actively tried to familiarize their teenagers with alcohol. Parents construed decent parenting by talking about themes like responsibility, trust, interaction, negotiation, understanding, reflective parenting, monitoring, role modeling, and reasonable drinking. Some parents deliberately didn't discuss with their children, not to unintentionally awake their interest to alcohol. Conclusions: These findings indicate that parents share the experts' view that the discussions were important. Yet the intentions of discussions could vary depending on the parents' personal opinions. The experts and preventive workers should develop methods by which they support parents to be prepared to discuss alcohol with their teenagers.

Key words: alcohol prevention, everyday discourse, family, negotiation, parenting.

Johdanto

Useimmat meistä ovat kuulleet puhuttavan vanhemmista, jotka "saarnaavat" nuorelle alkoholin vaaroista, vanhemmista, jotka "ymmärtävät nuoria" sekä "sukupolvien välisestä kuilusta" nuorten ja vanhempien välillä. Nämä fraasinomaiset lausahdukset ovat osa yhteiskunnassa yleistyneitä puhetapoja, toiston ja variaation kautta syntyneitä diskursseja (ks. esim. Burr 2003, 2–5; Hänninen 2000, 78).

Diskurssit rakentavat mielikuvaa vanhemman hyvästä tai huonosta osallistumisesta alkoholi-aiheiseen keskusteluun nuoren kanssa. Nuoren ja vanhemman väliset keskustelut ovat kuitenkin ainutlaatuisia tilanteita, joita on vaikea arvottaa ulkopuolelta. Tämän artikkelin tavoitteena on tarkastella, mitä ja miten vanhemmat itse kertovat tilanteista, joissa he ovat keskustelleet alkoholista alaikäisen nuoren kanssa. Artikkelin on osa väitöstutkimustani, jossa tarkastelen vanhempien toteuttamaa alkoholikasvatusta.

Artikkelissa hyödynnetty aineisto koostuu 78 vanhemman kertomuksista tilanteista, joissa he ovat keskustelleet alkoholista nuoren kanssa (28 haastattelua ja 50 kirjallista kertomusta). Artikkelissa tarkasteltavat tutkimuskysymykset ovat: 1) Miten vanhemmat positioivat itseään kertoessaan nuorten kanssa käymistään alkoholi-aiheisista keskusteluista? 2) Miten vanhemmat rakentavat hyvää vanhemmuutta antamiensa positioiden sisällä? Analyysi painottuu vanhempien kertomusten tilannekohtaiseen kuvailemiseen, ja se tuodaan laajempaan kulttuuriseen kehykseen vasta artikkelin loppupuolella (vrt. Jokinen, Juhila & Suoninen 1993, 56–66; Törrönen 2010).

Sosiaalipedagogiikassa kasvatustoimintaa voidaan tarkastella yhteiskunnan, yhteisön tai yksilön hyvinvoinnin tasolla (Hämäläinen 2012, 7). Tämä artikkeli kohdistuu perheeseen yhteisönä. Sosialisatiönäkökulmasta perhe on primaarisosialisatiön ympäristö (ks. esim. Berger & Luckmann 1998; Bronfenbrenner 1979). Arkisuuntautunut sosiaalipedagogiikka rohkaisee ihmisiä aktiiviseen arjen ongelmien kohtaamiseen ja itsekasvatuksellisiin prosesseihin (Hämäläinen & Kurki 1997, 126–130), ja kotikeskustelut ovat tapa käsitellä alkoholiin liittyviä arjen ongelmia ja niiden ehkäisemistä. Lähestyn ilmiötä sosiaalisen konstruktionismin kautta olettaen, että kieli sekä ilmentää että rakentaa sosiaalista todellisuutta, jossa perheet elävät (vrt. Berger & Luckmann 1998). Oletuksena on, että perheenjäsenet ajattelevat ja toimivat merkitysvälitteisesti, jolloin oleellista on, miten he itse ymmärtävät toiminnan ja sen kontekstin (Jokinen 2014, 176–177). Tutkimukseni liittyy perhetutkimuksen kentällä erityisesti perhekäytäntöjen sosiologiaan, koska tarkastelen perheissä tapahtuvien neuvottelujen ja laajempien yhteiskunnallisten kytkentöjen liittymistä perheiden käy-

täntöihin. Neuvottelut ovat osa sosiaalista järjestystä. Niiden tarkoituksena on saada aikaan esimerkiksi sopimuksia ja sääntöjä, joita tosin saatetaan arvioida myöhemmin uudelleen. (Vrt. Jokinen 2014, 179, 186–187; Morgan 2011, 128–133; Strauss 1978, x–i, 2–5.)

Nuorten alkoholinkäyttö on tilastollisesti vähentynyt, mutta sitä ei selitä esimerkiksi vanhempien tiukentunut kontrolli, vaan kyse saattaa olla enemmänkin arvomaailman muutoksesta (Raitasalo & Simonen 2011, 21–23). Alkoholista keskusteleminen on vanhemmille keskeinen väline nuoreen, tämän asenteisiin ja arvomaailmaan sekä käyttäytymiseen vaikuttamisessa. Ne vanhemmat, jotka ovat harvimminkin keskustelleet nuoren kanssa alkoholinkäyttöön liittyvistä riskeistä, ovat samoja, jotka ovat useimmin antaneet 15–17-vuotiaiden nauttia ”lasillisen perhepiirissä” ja jotka itse käyttävät alkoholia lasten läsnä ollessa (Raitasalo & Holmila 2014, 202). Eli näyttää siltä, että alkoholista keskusteleminen nuoren kanssa on ainakin jossain määrin yhteydessä siihen, että perheessä myös noudatetaan alkoholiin liittyviä lakisääteisiä ikärajoja.

Tutkimuskirjallisuudessa on käsitelty hyvin vähän nuorten ja aikuisten välistä alkoholinkäyttöä koskevaa vuorovaikutusta. Simosen, Katajan, Pirskasen, Holmilan ja Tigerstedtin (2015) mukaan nuoret toivovat vanhempien aloittavan keskustelua aktiivisesti ja antavan totuudenmukaista tietoa alkoholin vaikutuksista. Luottamuksen rakentaminen on nuorille tärkeää. Vaikka heidän omaan toimintaansa liittyy salailua ja harhauttamista, he kaipaavat avoimuutta ja keskustelua. (Simonen ym. 2015, 365–374.) Tämä artikkeli tuo esiin vanhempien näkökulman siitä, miten he itse avaavat keskustelua tai päätyvät muuten keskustelemaan nuoren kanssa alkoholista. Käytännössä tämän tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää taustatietona esimerkiksi ehkäisevän päihdetyön sosiaalipedagogisia interventioita suunniteltaessa.

Kotikeskustelut neuvotteluina

Nuorten ja vanhempien arjessa spontaanisti käymiä keskustelua olisi lähes mahdotonta dokumentoida sellaisenaan, koska tilanteet tulevat ja menevät. Lähtökohtaisesti vanhemman ja nuoren väliset

keskustelut palvelevat primaarisosialisaatiota (Berger & Luckmann 1998). Kasvattajat pyrkivät esittämään vallitsevan kulttuurin erilaisia merkityssisältöjä valikoiden (Antikainen 1992, 11, 25), jolloin he tavallaan toimivat nuorelle kulttuurin tulkkina. Avoimessa dialogissa puolestaan kasvattajat luovat yhdessä nuoren kanssa tulkintaa ympäröivästä maailmasta ja molempien tavoitteita arvostetaan (Värri 2004). Nuorten ja aikuisten välisissä alkoholiin liittyvissä keskusteluissa ovat läsnä sekä nuoren että vanhemman alkoholinkäyttöön liittyvät omat kokemukset ja merkityksenannot. Keskusteluihin tuo lisää ulottuvuutta se, että ympäröivässä maailmassa esiintyy alkoholin saatavuuden viranomaissääntelyä ja sen vastavoimana muun muassa nuorten keskinäisiin sosiaalisiin tilanteisiin liittyvää dynamiikkaa (vrt. Maunu 2011; 2013; Elmeland & Kolind 2012, 192) ja alkoholimainontaa.

Neuvottelut ja sopimukset ovat yleisiä nuorten ja vanhempien välillä myöhäismoderneissa yhteiskunnissa (ks. esim. Beck 1999), ja usein perheissä pyritään sopimaan molempien osapuolten kannalta kohtuullisista säännöistä. Vanhemman ja nuoren väliseen vuorovaikutukseen liittyy väistämättä valtasuhteita, ja neuvotteleva kasvatus sisältääkin jatkuvaa tasapainottelua valvonnan ja vapauksien sekä vanhempien auktoriteetin ja nuoren itsemääräämisoikeuden välillä (Järvinen & Østergaard 2009, 380). Straussin mukaan neuvottelut ovat osa sosiaalisia suhteita ja järjestystä. Niihin voi liittyä esimerkiksi opettamista, vakuuttamista, manipulointia, auktoriteettiin vetoamista ja pakottamista. Tuloksena voi olla sääntöjä, sopimuksia ja keskinäistä ymmärrystä. (Strauss 1978, XI, 1–6; Jokinen 2014, 178–179.) Neuvottelemalla nuoret voivat esimerkiksi saada vanhempansa väljentämään sääntöjä vähitellen (Järvinen & Østergaard 2009, 384–387). Vanhempien näkökulmasta taas nuorten kanssa keskusteleminen on osa nuorten alkoholinkäyttöön vaikuttamista, yhdessä esimerkkinä toimimisen, kohtuullisuuteen opettamisen, luottamuksen, rajojen sekä yhteisen ajan kanssa (Sirola 2004, 102). Suhetautuminen lapseen neuvottelukumppanina saattaa joskus aiheuttaa hankaluuksia arjessa, jos selkeät toimintatavat ja rajat hämärtyvät (Kolbe & Järvinen 2002). Perheissä on paljon käytänteitä, valtasuhteita ja toimintoja, joiden määrittely on jatkuvassa muutoksessa ja joiden rakentumisessa neuvotteluilla on keskeinen merkitys (Jokinen 2014, 167–170).

Se, kuinka neuvottelevasti tai sanelevasti rajat ja käytännöt perheessä syntyvät, liittyy myös vanhemmuustyyliin eli vanhemman tilannekohtaista pysyvämpään tapaan toimia vanhempana. Nuori tarvitsee sekä rajoja että lämpöä, joita tarjoaa lapsikeskeinen ja sitoutunut auktoritatiivinen kasvatus ja joita puolestaan välinpitämätön vanhempi ei tarjoa. Salliva vanhempi ei aseta selkeitä rajoja, ja toisaalta autoritääriin vanhempi kontrolloi tarjoamatta lämpöä. (Maccoby & Martin 1983). Vanhempien asettamien rajojen on todettu vähentävän nuorten alkoholinkäyttöä (mm. Jackson, Barnett, Colby & Rogers 2015; Järvinen & Østergaard 2009). Kaikki vanhemmat eivät kuitenkaan koe roolia lapsen rajoittajana omakseen, eikä nuoren asioihin rohjeta puuttua (Hoikkala 1993, 61, 148–151). Osa vanhemmista, jotka asettavat rajoja, kokee painetta niiden lieventämiseen, koska monet muut vanhemmat ovat sallivampia (Järvinen & Østergaard 2009, 398). Useimmiten vanhemmat asettavat väljiä sääntöjä, joiden sisällä nuoret voivat kokeilla ja oppia kantapään kautta (Elmeland & Kolind 2012, 192). Nuoret puolestaan usein arvioivat pystyvänsä itse säätelemään juomatilanteisiin liittyviä riskejä, haluavat säilyttää luottamuksen ja kertovat vanhemmille vain haluamansa osan alkoholinkäyttötilanteista (Lehto, Katainen & Maunu 2012; Simonen ym. 2015).

Alkoholiin liittyvissä perheensisäisissä neuvotteluissa ei aina ole kyse pelkästään siitä, että nuori haluaa vapauksia ja vanhempi pyrkii rajoittamaan niitä. Vaikka vanhemmat nähdään tutkimuksissa usein joko nuorten kontrolloijina tai esimerkkeinä, he saattavat myös tietoisesti opettaa alkoholinkäyttöä, esimerkiksi vanhempien valvomissa bileissä (Østergaard 2009; Järvinen & Østergaard 2009) tai tarjoamalla alkoholia nuorille maistettavaksi (Raitasalo & Holmila 2014).

Kulttuurin ja asiantuntijoiden vanhemmille tarjoamat positiot

Vanhemmuutta ja siihen liittyviä käytäntöjä arvotetaan eri tavoin eri aikoina ja eri kulttuureissa. Asioille annetaan kulttuurisesti merkityksiä jakamalla niitä erilaisiin positioihin eli aseisiin luo-

kittelujärjestelmän sisällä (Hall 1999, 155–156). Tästä näkökulmasta vanhemmuutta voi tarkastella myös diskursiivisena käytäntönä, joka osoittaa ja sulkee toimija-asemia. Vanhemmat saattavat käyttää kulttuuristen diskurssien oletuksia oman vanhemmuutensa peilinä (vrt. Jokinen 2005, 123–126) pohtiessaan, miten vanhemman on hyväksyttävää, mahdollista tai velvollisuus toimia erilaisissa tilanteissa. Kielenkäyttö rakentaa sosiaalista todellisuutta ja tuottaa seurauksia sekä osoittaa positioita sosiaalisessa todellisuudessa toimimiselle (Jokinen ym. 1993, 17–18).

Kun ihminen tarkastelee maailmaa tietystä näkökulmasta, kuten tässä tutkimuksessa murrosikäisen nuoren vanhempana, hän käyttää termejä, jotka ovat merkityksellisiä tässä positiossa. Toisaalta hän osoittaa puhuessaan muille tiettyjä ominaisuuksia, oikeuksia ja velvoitteita, eli tarjoaa tietynlaista positiota, jonka kukin voi omassa mielessään hyväksyä tai kiistää ja muuttaa sitä omalla puheellaan. (Davies & Harré 2001, 261–271; Törrönen 2010.) On tiettyjä diskursseja ja niihin sisältyviä positioita, joihin vanhemmat yleensä haluavat liittyä puhuessaan vanhemmuudestaan. Esimerkiksi kasvatuspuheessa rajoja asetetaan ”tiukan paikan tullen”, mutta muuten vanhemmat haluavat antaa nuorten kasvaa itse ja tasapainoilevat näin liian puuttumisen ja liian vapauden välillä. (Hoikkala 1993, 235–237.) Diskursseja, joihin vanhemmat eivät halua liittää itseään ovat esimerkiksi suomalaisessa mediajulkisuudessa esiintyvä ”hukassa oleva vanhemmuus”, jolla selitetään lasten pahoinvointia (Jallinoja 2004), kasvatukseen liittyvä suoranainen tavoitepuhe (Hoikkala 1993, 235–236) sekä alkoholikeilujen estämiseen liittyvä ehdottomuus. Esimerkiksi Internetissä käytyjen keskustelujen perusteella monet näyttävät uskovan, että vanhempien ehdottomuuden epäillään ruokkivan niin sanotun kielletyn hedelmän myyttiä (Piispa 2013, 29).

Vanhempien tasapainoilua ääripäiden keskellä saattaa selittää myös se, että suomalaisessa alkoholimyönteisessä kulttuurissa alkoholin ajatellaan kuuluvan esimerkiksi nuoruuteen, aikuistumiseen, irtiottoihin, seurustelujuomaksi tai määrittämään maskuliinisuutta tai feminiinisyttä (vrt. Törrönen & Maunu 2005; Maunu 2011, 2013; Tigerstedt 2013; Törrönen & Simonen 2014). Naisten juomisen yleis-

tyttyä alkoholia käytetään usein perhepiirissä (Mäkelä, Tigerstedt & Mustonen 2010). Kohtuuskäytöksi määritellystä alkoholinkäytöstä puhutaan yleisesti hyväksyttävänä, ja juomisesta puhuttaessa saateetaan pyrkiä erottautumaan humaltumisesta esimerkiksi maistelun tai eurooppalaisen ruokajuomisen termein (Tigerstedt & Törrönen 2005, 36–38). Kotona nuoret näkevät, miten alkoholi kuuluu tai ei kuulu heidän vanhempiansa elämään, ja esimerkki välittyy nuorille (Johnson & Johnson 2000; Raitasalo & Holmila 2014). Myös humalajuominen opitaan tavallisesti omassa perheessä, usein hyvin nuorena (Härkönen 2013; Myllyniemi 2012).

Kun vanhempien tiettyjen kasvatuskäytäntöjen on todettu tieteellisesti vähentävän alaikäisten alkoholinkäyttöä, asiantuntijat pyrkivät lisäämään vanhempien tietoisuutta näistä käytännöistä. Asiantuntijat pyrkivät tukemaan vanhempia sekä tarjoamalla faktatietoa että käymällä arkeen liittyviä keskusteluja (Ryan ym. 2011; Helenius 2013). Vanhemmille kohdistettu ehkäisevä päihdetyö käsittää esimerkiksi vanhempainiltoja, opasmateriaaleja ja tarvittaessa myös yksilöllistä ohjausta. Lisäksi kansalaisia herätellään niin sanotun virittävän valistuksen avulla pyrkien muuttamaan kulttuurista ilmapiiriä, normistoa ja julkista keskustelua, jotta ihmisten olisi helpompi muuttaa alkoholinkäyttöään hyvinvointiaan tukevampaan suuntaan. (Piispa 1999, 9, 59–61; Salasuo 2011, 18.) Jos vanhemmat muuttaisivat kasvatuskäytäntöjään asiantuntijoiden suositusten perusteella, voitaisiin puhua näyttöön perustuvasta vanhemmuudesta (evidence based parenting) (vrt. Rod 2012; Elmeland & Kolind 2012; Ryan ym. 2011.) Alkoholinkäytön ehkäisyyn liittyvä asiantuntijapuhe antaa vanhemmille roolimallin ja alaikäisten alkoholinkäytön ehkäisijän positiot, joita perustellaan muun muassa terveysvaikutuksilla, lailla ja yleisen järjestyksen säilymisellä. (Elmeland & Kolind 2012, 183.) Asiantuntijoiden mukaan vanhempien pitäisi keskustella nuoren kanssa ja antaa neuvoja vaikuttaen samalla siihen, minkä ikäisenä nuori alkaa käyttää alkoholia, sekä rajoittaen nuoren juhlimista (mm. Ryan ym. 2011; Sääskilähti 2006; Williams 1998, 111).

Vanhemmat eivät kuitenkaan välttämättä toimi tutkimustiedon tai asiantuntijasuosituksen mukaan. Asiantuntijoiden yksinkertaiste-

tut ohjeet kohtaavat vanhempien arjessa monimutkaisia ja jatkuvasti muuttuvia todellisuuksia, joissa he tekevät omia ratkaisujaan tilanne-
lähtöisesti, olosuhteiden ja prioriteettiensa mukaisesti. (Elmeland &
Kolind 2012, 178–181; Herring, Thom, Beccaria, Kolind & Moskale-
wicz 2010; Rod 2012, 163–177.) Arkitodellisuutta voidaan ymmärtää
ja perustella vain omien kokemusten perusteella (Thiersch 2005, 46–
48). Siksi tässä tutkimuksessa vanhempia pyydettiin kertomaan omin
sanoin keskustelutilanteiden kulusta olettaen, että kotikeskustelut voi-
vat olla sisällöltään, arvoiltaan ja normeiltaan hyvin vaihtelevia eri
perheissä ja eri tilanteissa. Analyysissa eroteltiin vanhempien ilmaise-
mia tavoitteita ja heidän toiminnalleen antamiaan positioita toiminnan
päämäärärationaalisuuden käsitteen avulla (vrt. Alasuutari 2011, 138).

Tutkimusasetelma, aineisto ja metodit

Tämän artikkelin tavoitteena on tarkastella, miten vanhemmat
kertovat tilanteista, joissa he ovat keskustelleet alkoholista ala-
ikäisen nuoren kanssa. Tutkimuskysymykset ovat: 1) Miten vanhem-
mat positioivat itseään kertoessaan nuorten kanssa käymistään alko-
holiaiheisista keskusteluista? 2) Miten vanhemmat rakentavat hyvää
vanhemmuutta antamiensa positioiden sisällä?

Aineisto tarjoaa näytänäkökulman (vrt. Alasuutari 2011, 114)
vanhempien kokemuksiin alkoholiaiheisista keskusteluista nuorten
kanssa. Aineistoon kuuluu 28 vanhemman haastattelut ja 50 vanhem-
man vastaukset nettilomakkeen avoimiin kysymyksiin. Haastattelut
toteutettiin vuonna 2013 kahdella Tampereen yliopiston kasvatus-
tieteen tutkimusmenetelmäkursilla, joiden opiskelijat haastattelivat
kukin yhtä itse valitsemaansa henkilöä, jolla on ainakin yksi vuosina
1994–2000 syntynyt lapsi. Tutkimukseen haastatellut ovat niin sa-
notulla lumipallo-otannalla (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2009, 88) vali-
koituneita Suomessa asuvia vanhempia (N=28, miehiä 5, naisia 23).
Nettilomaketta puolestaan välitettiin Alkon Lasten seurassa -sivuston
ja Suomen Vanhempainliiton uutiskirjeen kautta vuonna 2013. Linkki
oli julkisesti nähtävillä, ja vaikka kyselyyn vastaaminen edellytti pal-

jon kirjoittamista, 50 vanhempaa vastasi 13 avoimeen kysymykseen, joista yhdessä heitä pyydettiin kuvailemaan tilannetta, jossa on keskustellut nuoren kanssa alkoholista. Tutkimukseen osallistujia oli siis yhteensä 78 (miehiä 9, naisia 69), ja heillä oli yhteensä 117 vuosina 1994–2000 syntynyttä lasta. Vastaajista noin puolet kertoi asuvansa yhdessä lapsensa ja tämän toisen vanhemman kanssa. Loput kertoivat olevansa yksinhuoltajia, tai heillä oli yhteishuoltajuus tai uusperhe. Muutamasta vastauksesta perherakenne ei käynyt ilmi.

Haastattelussa vanhempia pyydettiin kertomaan tilanteesta, jossa he ovat keskustelleet lapsen kanssa alkoholista. Lomakkeella vanhemmille esitettiin seuraava pyyntö: ”Kerro omin sanoin jostakin tilanteesta, jossa olet keskustellut nuoren kanssa alkoholista? Keitä oli mukana? Missä ja milloin keskustelitte? Miten ja miksi keskustelu alkoi?”

Tallensin aineiston Atlas.ti-ohjelmaan ja tein analyysin kolmessa vaiheessa. Ensimmäiseksi koodasin ja teemoittelin aineiston laadullisen sisällönanalyysin menetelmin (vrt. Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–93; Eskola 2010, 193) tarkastellen erityisesti sitä, kenen aloitteesta keskustelut olivat käynnistyneet. Havaittiin, että osa keskusteluista oli vanhemman, osa nuoren ja kaksi viranomaisten käynnistämiä. Analyysin toisessa osassa erottelin keskustelujen päämääriä vanhemman näkökulmasta tarkastellen vanhempaa tekstin subjektina. Subjektin toiminnan päämäärärationaalisuutta voidaan kuvata erottelemalla toiminnan päämäärät, keinot sekä esteet tai vastustajat ja niiden muodot (vrt. Alasuutari 2011, 138), jolloin tarinan logiikka rakentuu subjektin päämäärän ympärille. Etsin siis kertomuksista viitteitä vanhemman päämäärästä keskustelutilanteessa, ryhmittelin tarinat päämäärien mukaan ja kokosin kunkin tarinan ympärille asiat, joita vanhempi piti keinoina pyrkiä kohti päämäärää, sekä ne, joita hän piti esteinä päämäärän saavuttamiselle (vrt. Alasuutari 2011, 138). Tulosluvussa esittelen ryhmiään kuvaavien tarinoiden logiikat.

Analyysin kolmannessa vaiheessa tarkastelin, miten vanhemmat rakentavat hyvää vanhemmuutta kertoessaan keskustelutilanteista. Poimin aineistosta teemoja, jotka liittyvät yleisiin kasvatukseen liittyviin diskursseihin, kuten neuvotteluihin, luottamukseen ja rajojen asettamiseen, joihin viittaa artikkelin johdannossa, ja täydensin niitä

aineistosta nousseilla teemoilla. Hyvän vanhemmuuden rakentamista jäsentäessäni havaitsin, että aiheen ajankohtaisuus näyttää selittävän sitä, ottaako vanhempi alkoholin puheeksi nuoren kanssa. Siksi jäsensin keskustelujen ajoittamista semioottisen neliön avulla (kuvio 2), jossa kuvataan merkitysten muodostumista eri näkökulmien välille syntyvien erojen, ristiriitojen ja vastakohtaisuuksien kautta (vrt. Greimas 1987, 49; Sulkunen 1997, 37–38; Törrönen 2000; 2010, 194). Tässä artikkelissa vanhempien kertomusten lainaukset on merkitty tunnuksilla äiti/isä, L=lomake, H=haastattelu, sekä lasten syntymävuodet (esim. Äiti/L/1997/1999).

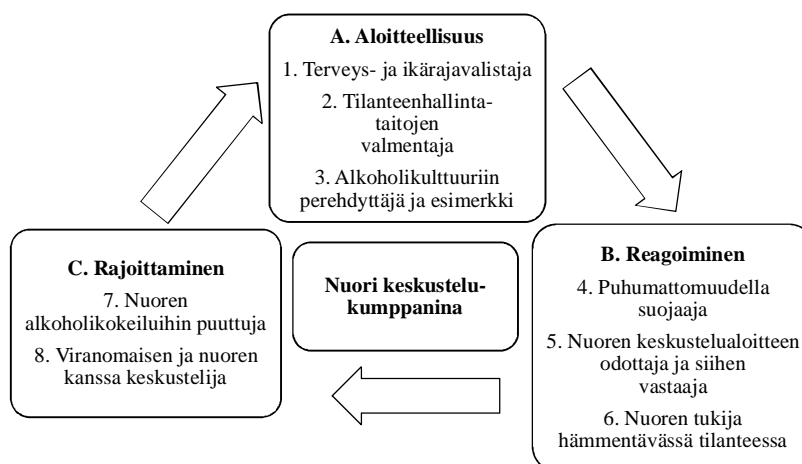
Tutkimuksen tuloksilla on omat rajoitteensa. Nuorten ja vanhempien kotioloissa spontaanisti käymiä keskusteluja olisi lähes mahdotonta dokumentoida sellaisenaan. Siksi tämänkin tutkimuksen aineisto perustuu vanhempien kertomuksiin keskustelutilanteista. On huomioitava, että vanhemmat saattavat muistaa tilanteesta vain osan. Toisaalta vanhemman kokemus on eräänlainen sisäinen tarina, jonka vanhempi selittää itselleen tietyllä tavalla ja kertoo siitä tutkijalle haluamansa osan, ja lisäksi analyysissä on aina kyse myös tutkijan tekemistä tulkinnoista oman tutkimuskysymyksensä rajoissa (vrt. Hänninen 2000, 20, 34). Tämä tulkinnan taso kuitenkin riittää kuvailemaan vanhempien kertomusten tekstinsisäistä logiikkaa, vaikka se ei riitäkään todistamaan, miten keskustelutilanteet todellisuudessa etenivät eri osapuolten näkökulmista.

Millaisia positioita vanhemmat rakentavat kertoessaan keskustelutilanteista?

Analyysini mukaan aineistona olleissa vanhempien kertomuksissa keskustelutilanteista vanhemmille annettiin kolmenlaisia lähtökohtapositioita: aktiivisen keskustelunaloittajan positio, nuoren tekemään keskustelunavaukseen reagoijan positio tai nuoren toimintaa keskustelemalla rajoittajan positio.

Vanhemman kuvailtiin avaavan aloitteellisesti keskusteluja, joissa hän pyrkii selittämään alkoholikulttuuria tai valmentamaan nuorta

kohtaamaan alkoholikulttuurin. Vanhemman positio on silloin 1) terveys- ja ikärajavalistaja, 2) tilanteenhallintataitoihin valmentaja tai 3) alkoholikulttuuriin perehdyttäjä. Reagointi- ja rajoittamispositiot ovat lähellä toisiaan. Reagoivan vanhemman kerrottiin 4) suojaavan nuorta olemalla ottamatta alkoholia puheeksi, 5) odottavan, että nuori itse ottaisi alkoholin puheeksi ja osallistuvan nuoren avaamaan keskusteluun, tai 6) tukevan nuorta, kun hän hämmentyy kaverin tai perheenjäsenen alkoholinkäytön vuoksi. Rajoittajan positio vanhemmalle annettiin erityisesti, kun 7) nuori oli käyttänyt alkoholia vanhemman tietämättä tai kun 8) hän osallistui keskusteluun viranomaisen kutsusta.

Kuvio 1. Vanhempien aloitteellisuuden näkökulmasta muodostetut positiot keskustelujen kuvauksissa

Aloitteellisten terveystietäjien, tilanteenhallinnan valmentajan ja alkoholikulttuuriin perehdyttäjän positioiden päämääränä näyttää olevan nuoren valmentaminen ymmärtämään alkoholikulttuuria tai nuoren tilanteenhallintataitojen varmistaminen ja riskien ennaltaehkäiseminen. Keinona on keskustelun kautta tarjottava tieto siitä, miten nuoren pitää toimia vaaratilanteissa. Vastustajana on porukassa tapahtuva humalajuominen ja ennakoitavana riskinä, että nuori ei tiedä, miten toimia.

... Kun ollaan lähdössä ulos. Miten siellä käyttäytytään, kenen kanssa ja tietävätkö että he voivat aina soittaa kotiin jos tulee

tarve. Alkoholinkäyttö tulee jossain vaiheissa kuvioihin ja olen kertonut vaarat, ja on juteltu miten toimitaan jos itse on vaarassa olipa syy alkoholi tai muu tapaturma. Olemme kerranneet asioita lähes joka kerta kun menoja ilmaantuu. Keskustelut ovat avoimia mutta luottamuksellisia. (ÄitiL/1998/1996)

Reagoivissa positioissa vanhempi odottaa nuoren aloitetta keskusteluun. Nuori avaa keskustelun ja on usein samalla keskustelun varsinainen toimija. Vanhemman positioksi ja sen päämääräksi jää tukea nuorta ja pohtia yhdessä, mistä hänen näkemissään tilanteissa on ollut kyse ja miten niihin kannattaisi suhtautua. Nuoren keinona on keskusteleminen oman vanhemman kanssa. Keskustelun herättäjänä on ollut muiden ihmisten vieraalta tuntuva toimintatapa eli ryypääminen tai mediassa tai koulussa esiintyneet humalamyönteiset asenteet.

Joskus viikonlopun jälkeen, kun toisen lapsen kaverit ovat olleet kaupungilla ja kehuneet maanantaina koulussa alkoholinkäyttöään. Keskustelu on alkanut lasten ihmettelystä kavereitaan kohtaan. (ÄitiL/1994/1999)

Muutama vanhempi kertoi, että ei ollut keskustellut nuoren kanssa alkoholista, koska nuori (vastaushetkellä n. 13–14-vuotias) ei ollut itse ilmaissut olevansa kiinnostunut alkoholista. Vanhemmat eivät siis voineet kertoa keskustelutilanteesta, koska kokemuksia niistä ei vielä ollut. He kuitenkin ilmaisivat olevansa valmiita keskustelemaan, jos asia tulee ajankohtaiseksi. Keskustelemattomuuden päämääränä oli, että ei herätettäisi nuoren mielenkiintoa alkoholia kohtaan. Keinona oli nuoren aloitteen odottaminen. Keskustelemisen esteenä oli, että keskusteleminen tuntui tarpeettomalta, ja ennakoitavana riskinä nähtiin se, että vanhempi alkaisi puhua ennen kuin nuori kysyisi asiasta.

Mä en oo oikeestaan sen takia sitä ottanu puheeks, koska ei oo vielä niinkun ilmenny mitään. Et mä aattelin et mä en niinkun toisaalta edesauta sitä sitten, et kun ei oo niitä kysyty... Et jos ois tullu niitä kysymyksiä, niin sit mä oisin tietysti ottanu sen puheeks... (ÄitiH1998/2000)

Rajoittamisessa kyse oli puuttumisesta nuoren alkoholinkäyttöön. Keskustelun päämääränä oli se, että nuori ei käyttäisi alkoholia alaikäisenä ja että hän ymmärtäisi alaikäisten juomiseen liittyvät riskit.

Keskustelun keinona oli antaa nuorelle palautetta hänen tekemästään alkoholikokeilusta. Esteenä päämäärän saavuttamiselle oli esimerkiksi se, että juominen oli ollut nuoren mielestä mukavaa ja että kaveritkin joivat. ”*Me vanhemmat kerroimme, ettemme hyväksy alaikäisen alkoholin käyttöä, mutta ymmärrämme toki, että kokeiluja on.*” (Äiti/L/1996/2000)

Jos keskustelun oli käynnistänyt viranomainen, siinä oli mukana virallisen kontrollin ja kasvatuksen edustaja. Vanhemman päämääränä oli paitsi itse rajoittaa nuoren kokeiluja myös reagoida viranomaisen keskustelunavaukseen, jonka päämääränä puolestaan oli puuttuminen nuoren alkoholinkäyttöön.

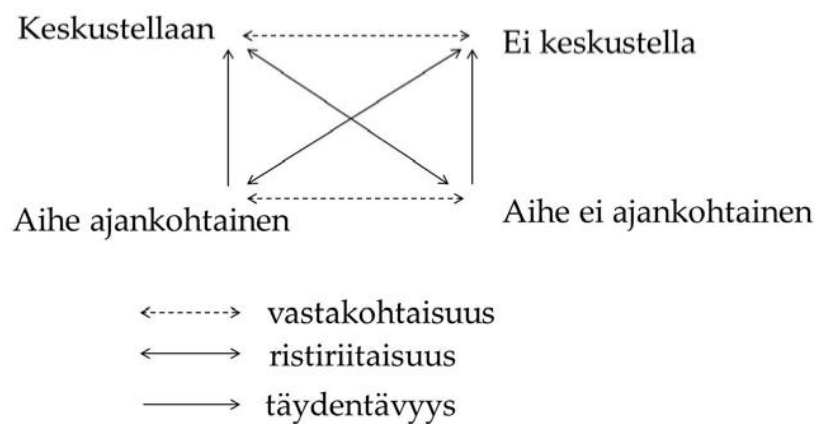
Tieto tuli poliisilta, koska tytöt olivat tallentuneet kaupan valvontakameraan. Tästä syystä meillä oli pitkään hyvin rauhallista, koska lastamme nuhdellut poliisi oli erittäin ammattitaitoinen. Osasi puhua sekä varkauksien että alkoholikokeilujen vaarallisuudesta tulevaisuutta ajatellen. (Äiti L/1995)

Aineiston kertomuksissa vanhemmat ja viranomaiset kuvattiin yksimielisinä alkoholikokeiluihin puuttumisessa.

Miten vanhemmat rakentavat hyvää vanhemmuutta kertoessaan keskustelutilanteista?

Edellä kuvailin vanhempien positioita kertomuksissa keskustelutilanteista suhteessa heidän omaan aloitteellisuuteensa keskustelujen avaamisessa. Seuraavaksi tarkoitukseni on tarkastella sitä, miten tutkimukseen osallistuneet vanhemmat rakentavat puheessaan hyvää vanhemmuutta subjektin aloitteellisuuteen perustuvien positioiden sisällä. Ensin kuitenkin erittelen kuviossa 2 sitä, kuinka tutkimukseen osallistuneet vanhemmat jäsensivät keskustelun aloittamiseen liittyvää logiikkaa ja ristiriitoja. Sitä, että positiot jakautuivat selkeästi aloitteellisiin, reagoiviin ja rajoittaviin, selittää kertomuksissa ennen kaikkea aiheen ajankohtaisuus omassa perheessä.

Useimpien vanhempien kertomuksissa vanhempi keskusteli nuoren kanssa alkoholista silloin, kun aihe koettiin perheessä ajankohtaiseksi, tai jätti keskustelematta, jos se ei ollut ajankohtainen. Kuviossa 2 eritellään, miten ajankohtaisuus täydentää keskustelemista tai keskustelemattomuutta.

Kuvio 2. Keskustelemisen ajankohtaisuuteen liittyviä erontekoja

Kuvioon 2 kootun logiikan mukaisesti ristiriitaa ilmeni siinä, että alkoholiaihe tulisi perheessä ajankohtaiseksi, mutta siitä ei keskusteltaisi. Osa (5) tutkimukseen osallistuneista vanhemmista taas koki ristiriitaiseksi avata keskustelua alkoholista ennen kuin nuori itse ottaa sen puheeksi, koska he pelkäävät herättävänsä nuoren kiinnostuksen alkoholiin. Paljon useammassa kertomuksessa vanhemmat olivat avanneet keskustelun aloitteellisesti, ennaltaehkäisevässä tarkoituksessa. Seuraavaksi selvitän, miten tutkimukseen osallistuneet vanhemmat rakentavat puheessaan hyvää vanhemmuutta edellä esiteltyjen aloitteellisen, reagoivan ja rajoittavan position sisällä.

Aloitteellisissa positioissa vanhemman päämääränä siis oli nuoren ennaltaehkäisevä valmentaminen, jotta tämä oppisi ajattelemaan itsenäisesti ja toimimaan vanhemman näkökulmasta järkevästi. Kertomuksissaan keskustelutilanteista vanhemmat rakensivat hyvää vanhemmuutta vuorovaikutteisuuden, kohtuullisuuden ja rentouden ("muuten vain") kautta, kuten seuraavassa sitaatissa.

Olemme keskustelleet lasten kanssa alkoholista monessa eri tilanteessa: mm. juhlien yhteydessä on valaistu lapsia siitä miksi aikuiset voivat nauttia alkoholia ja lapset eivät, kuinka paljon on kohtuus ja miten alkoholia nautitaan sivistyneesti. Murrosiän lähestyessä aihe on vanhempien toimesta otettu esiin kun on ollut aika varoittaa alkoholin roolista nuorten elämässä. Lapset itse ovat ottaneet aiheen puheeksi esimerkiksi, kun teemaa on käsitelty koulussa. Keskustelu on aloitettu molempien osapuolien omasta aloitteesta, toisinaan tarpeesta, toisinaan muuten vain. (Äiti/L/1997/2000)

Samassa sitaatissa tulee esille ajatus siitä, että ”on aika” varoittaa nuorta alkoholista ja hyvä vanhempi tunnistaa tämän oikean ajan. Osa vanhemmista rakentaa aloitteellisesta positioista hyvää vanhemmuutta perinteisen valistajaroolin kautta, jossa vanhempi kokee vastuukseen puhua nuorelle alkoholista vaikka väkisin. ”*Se on oikeestaan se juttelu sitä, että minä niinku päätöksellä puhun ja toinen kuuntelee mitä kuuntelee.*” (Äiti/H/1998) Dialogisen ja demokraattisen kasvatuksen kannalta edellisen sitaatin kaltainen valistaminen ei ole ihanteellista, mutta vanhempi tuo kertomuksessaan esiin vastuuntuntoista varoitte-
lua osana hyvää vanhemmuutta. Aloitteellisessa positiossa vanhempi voi myös olla eräänlainen tilanteenhallintataitoihin valmentaja, joka kuvailee nuorelle mielestään hyvää ja turvallista juomistilannetta. Hyvään vanhemmuuteen liitetään tässä kohtuullisuus – niin kieltojen ehdottomuudessa kuin nuorelle suositellun juomisen määrässä.

Olen tuonut esille meidän (isän ja äidin) alkoholin käyttötavan. Seurassa otetaan, mutta ei liikaa, ja silloin on kaikilla mukavaa. En ole ehdottomasti kieltänyt alkoholia, koska siitä tulee silloin ”kielletty hedelmä” ja homma menee mielestäni överiksi. (Äiti/L/1995)

Aloitteellisesta positioista vanhempi voi aloittaa keskustelun myös hyvin aktiivisesti alkoholikulttuuriin perehdyttäen ja rakentaa hyvää vanhemmuutta sillä, että haluaa opettaa lapselleen jotakin, minkä itse kokee kiehtovana ja mitä hänen mielestään voi oppia hallitsemaan.

... se on kuitenkin kiehtova maailma, että ne opettelis viinejä, viinitki on ihan tosi mielenkiintosa ja se, että ne oppis siihen, että se ei saa niinku olla se hallitseva.... valistan ja, että mä opetan

lapsia just siinä, että jos me juodaan viiniä, ni kyllä mä oon kysyny vanhemmalta tytöltä, että haluatko maistaa, että nyt on tämmöstä rypälettä meillä tässä... (Äiti/H/1997/1998)

Aloitteellisissa positioissa siis keskustelu voi olla ehdotonta ja varoittelevaa, vanhemman monologia. Toisaalta vanhempi saattaa jopa rohkaista nuorta kokeilemaan alkoholia, mutta vanhempien aloittamissa keskusteluissa esiintyy myös moninäkökulmaisuutta ja vuorovaikutteisuutta.

Reagointipositiot kertovat perheensisäisistä neuvotteluista, joissa vanhemman päämääränä on tukea nuorta hänen omissa pohdintoissaan. Reagointipositiot muistuttavat Hoikkalan (1993) kuvaamaa vanhempien tapaa antaa nuorten elää elämäänsä ja asettaa rajat vasta tarvittaessa. Esimerkiksi keskustelemattomuutta perustellaan vanhemman omalla käsityksellä siitä, että asia ei nuorta kiinnosta: *”Itse asiassa ei ole tarvinnut hirveästi keskustella edes 15-vuotiaan kanssa, häntä ei ole kiinnostanut pahemmin sellaiset asiat.”* (Äiti/L1998/2000) Reagoija rakentaa hyvää vanhemmuutta myös kuvailemalla keskustelun kautta saavutettua luottamusta ja yhteisymmärrystä, jossa vanhempi osoittaa arvoihin (esim. rehellisyys) vetoamalla, että nuoren ratkaisu on vanhemman mielestä oikea.

... Asiasta oli jotain uutisissa. Poikani (15 v.) totesi ettei ollut vielä kiinnostunut kokeilemaan alkoholia, mutta luultavasti tulisi kokeilemaan sitten kun täyttää 18. Pyysin kertomaan jos ajatukset muuttuisivat ja tuntuisi että esim. kaverit alkaisivat houkutella juomaan. Kerroin myös olevani ylpeä rehellisyydestä ja vastuuntuntoisuudesta.” (Äiti/L/1998)

Osassa reagointiposition kertomuksista painotetaan keskustelutilanteen rentoutta, vaikka siihen liittyisikin neuvotteluja. Seuraavassa sitaatissa vanhempi ilmaisee, että alkoholista keskusteleminen nuoren kanssa ei ole ongelma. Hän myös osoittaa, ettei suhtaudu maistamiseen ehdottomasti vaan harkitsee tilannekohtaisesti.

Saunan lauteilla poika kysyi, josko saa oluesta maistaa (sama kysymys esitetty samassa paikassa ja tilanteessa monesti). Joskus olen antanut maistaa, joskus en. Asiasta on keskusteltu ja kyselty

miltä maistui jne. ja joskus ollu hyvää, joskus ei. Tilanne on ollut ns. asiallisen huumorispainotteinen. (Isä/L/1997)

Neuvotteluja sisältäviä keskusteluja käynnistyi myös vanhempien alkoholinkäytön vuoksi, esimerkiksi, kun vanhemmat olivat ottaneet ”saunakaljat” tai olivat palaamassa juhlista, joissa oli käytetty alkoholia. Vanhemman reagointipositio on tukea nuorta hänen hämmennyksessään.

Kaverin 40-vuotisjuhlissa alkoholia tarjoihtiin ja huomasin hänen seuraavan ihmisten ”humaltumista” tarkasti. Hän sanoi, joit ainakin litran viiniä. Join omasta mielestäni useamman lasin mutta käyttökseni ei ollut kauhean humalaisen käytöstä (kohtuus). Sanoin: tuntuiko sinusta, että join liian paljon viiniä? Monta lasia, hän sanoi... (Äiti/L/2000)

Edellinen sitaatti viittaa perheensisäisiin neuvotteluihin (vrt. Jokinen 2014), koska nuori vaatii vanhempansa selittävän käyttäytymistään tietyssä tilanteessa, josta vanhemmalla itsellään puolestaan on erilainen näkemys. Kertoja rakentaa hyvää vanhemmuutta mainitsemalla käyttäytymisensä reflektoinnista (kohtuus), kun nuori sitä vaatii.

Rajoittajan positiossa vanhemman päämääränä on, että nuori ymmärtäisi juomiseen liittyvät riskit eikä joisi alaikäisenä. Tähän kategoriaan kuuluvissa kertomuksissa vanhemmat rakentavat eräänlaista vahvaa vanhempaa: he kuvailevat, miten ovat puuttuneet tilanteeseen nuoren juotua ja miten nuori on siihen reagoinut. Seuraavan sitaatin vahvaan vanhemmuuteen liittyy se, että asia selvitetään reilusti ja kunnolla, siihen liittyy sanktio eikä ulkopuolisia (pikkusisko) ole kuulemassa keskustelua.

Nuori tuli kotiin selvästi humalassa ensimmäisen ja toistaiseksi myös viimeisen kerran. Asiasta keskusteltiin pintapuolisesti jo illalla (montako kaljaa, missä, kenen kanssa) ja seuraavana päivänä puhuttiin asiasta enemmän. Keskustelimme kotona kun pikkusisko oli ulkona kavereidensa kanssa. Nuori oli yhteistyöhaluinen ja avoin ja hyväksyi myös rangaistuksen mukisematta. (Äiti/L/1994/1997/1999)

Rajoittajan positioista kuvatuissa kertomuksissa esiintyi perheensisäisiä neuvotteluja esimerkiksi kun nuori oli pyytänyt vanhempaansa tarjoamaan hänelle alkoholia. ”Hän on kinunnu saunaolutta jo mökillä

ja ei oo annettu. Et on sanottu, et ehkä ens kesänä sitte, ku hän täyttää syyskuussa 18. Et ehkä ens kesänä hän voi sen saunakaljan saada.” (Äiti/H/1994/1996) Hyvää vanhemmuutta tuotetaan tässä vanhemman tavalla ilmaista nuorelle raja, joka ei ole ehdoton 18 vuotta, mutta rajan päättää vanhempi eikä nuori.

Rajoittajan positiosta kaikki vanhemmat eivät suhtaudu kovin toiveikkaasti siihen, että he voisivat keskustelemalla varmuudella estää kodin ulkopuolella tapahtuvat alkoholikokeilut.

Nuoremmalla oli reilu vuosi sitten kaikenlaista kokeilua, tuli kotiin selkeästi päihtyneenä, mutta ok kunnossa. Tämän jälkeen aina keskusteltiin asioista, en huomannut vaikutusta keskusteluilla. Nykyään nuorempi ei juo, itse kertonut ettei halua. On aikalailta kotosalla kokoajan joten huomaisin kyllä. (Äiti/L/1994/1996)

Tässäkin sitaatissa kuitenkin tuodaan esiin rajoittajan position vahvaa vanhemmuutta ja kontrollia: ”huomaisin kyllä.” Kuvioon 3 on koottu yhteenveto eri positiioihin sisällyneistä teemoista, joilla vanhemmat kertomuksissaan rakensivat hyvää vanhemmuutta.

Aloitteellisuus	Reagointi	Rajoittaminen
<ul style="list-style-type: none">vastuullisuus (riskeistä kertominen ym.)rentouskohtuullisuusalkoholin kiehtovuuden ja hallinnan pettaminenesimerkkiin luottaminen	<ul style="list-style-type: none">vuorovaikutteisuusrentousluottamusneuvottelutoman toiminnan pohtiminenyhteisymmärrysnuoren tukeminen hämmennyksessäehdottomuuden välttäminen	<ul style="list-style-type: none">vahva vanhemmuusvanhempi päättää rajatreiluusjämäkkyyssanktiotkontrolli

Kuvio 3. Teemoja, joilla kertomuksissa rakennettiin hyvää vanhemmuutta

Muutamia samoja teemoja, kuten vanhempien esimerkki, rentous tai luottamus, esiintyi useammassakin positiiossa, mutta taulukkoon on merkitty aineistossa kussakin positiiossa yleisimmin esiintyneet teemat.

Pohdinta

Tämän artikkelin tavoitteena oli tarkastella, miten vanhemmat kertovat tilanteista, joissa he ovat keskustelleet alkoholista alakäisen nuoren kanssa. Aiemmissä luvuissa olen selvittänyt, miten tutkimukseen osallistuneet vanhemmat positioivat itseään kertoessaan nuorten kanssa käymistään keskusteluista sekä miten he rakentavat hyvää vanhemmuutta antamiensa positioiden sisällä. Pohdinnassa tarkastelen tuloksia suhteessa aiempiin tutkimustuloksiin.

Vanhempien aloitteellisuus keskustelujen avaamisessa oli artikkelin keskeinen teema. Ryhmittelin keskustelutilanteet tarkastellen, kuka oli avannut keskustelun. Tutkimukseen osallistuneet vanhemmat olivat motivoituneita keskustelemaan nuorten kanssa alkoholista osa ennaltaehkäisevässä tarkoituksessa, osa vasta tilanteen niin vaatiessa. Nuoret kuitenkin toivovat vanhemmilta aloitteellisuutta alkoholista keskustelemisessä ja totuudenmukaista tietoa alkoholin vaikutuksista (Simonen ym. 2015). Nuorten näkökulmasta siis olisi tärkeää, että vanhemmat avaisivat keskusteluja. Tähän tutkimukseen osallistuneet vanhemmat olivat avanneet keskusteluja esimerkiksi varoittaakseen alkoholin vaaroista tai perehdyttääkseen nuorta alkoholikulttuuriin. Toisaalta vanhemmat saattoivat olla hyvinkin aloitteellisia myös pyrkinessään rajoittamaan nuoren alkoholinkäyttöä. Varovaisimpia ja herkimpiä vanhemmat näyttivät olevan reagoijan positiossa pelätessään vahingossa herättävänsä nuoren mielenkiinnon alkoholiin tai tukiesseen nuorta, kun hän hämmentyy jonkun muun alkoholinkäytöstä.

Rajoittajan positioista vanhempi lähestyi perheensisäisiä neuvotteluja valta-asemastaan käsin. Tämän tutkimuksen tulokset tukevat näkemystä, että neuvotteleva kasvatus sisältää jatkuvaa tasapainottelua valvonnan ja vapauksien sekä vanhempien auktoriteetin ja nuoren itsemääräämisoikeuden välillä (Järvinen & Østergaard 2009, 380). Tulokset sisältävät myös neuvotteluihin liittyvää opettamista, vakuuttamista, manipulointia, auktoriteettiin vetoamista ja myös pakkotamista, joihin Strauss (1978) viittaa. Alkoholiasioissa nuoren ja vanhemman vuorovaikutukseen liittyy monenlaista toisen osapuolen punnintaa. Nuoret odottavat vanhemmilta auktoriteettiaseman ylläpi-

tämistä mutta ei niinkään neuvomalla ja kontrolloimalla vaan kiinteiden perhesuhteiden, vuorovaikutuksen ja luottamuksen rakentamisen kautta. (Simonen ym. 2015, 373.) Tähän tutkimukseen osallistuneista vanhemmista suuri osa näytti odottavan hyvältä vanhemmalta samantyyppisiä asioita. Tulos on linjassa myös Jonesin, Mageen ja Andrewsin (2015) tutkimuksen kanssa, jossa vanhemmat pitivät rajattomuutta riskinä nuorelle. Muiden vanhempien, jotka tarjosivat nuorille alkoholia, epäiltiin ottavan turvaa ja rajoja tarjoamattoman kaveriroolin. Heidän arveltiin uskovan, että alkoholista olisi apua nuoren sosiaalisten suhteiden turvaamisessa. (Jones ym. 2015.) Tässä tutkimuksessa ei ilmennyt selkeitä ”kaverivanhemman” tai ”hukassa olevan vanhemman” diskursseihin liittyviä piirteitä, sillä kertojat perustelivat valintojaan keskustelutilanteista kertoessaan.

Tutkimukseen osallistuneiden vanhempien tapa rakentaa hyvää vanhemmuutta tuo esiin monista muistakin tutkimuksista tuttuja teemoja. Esimerkiksi kohtuullisuuden opettaminen, esimerkkinä toimiminen ja luottamus ovat teemoja, jotka vanhemmat nimesivät myös Sirolan (2004) tutkimuksessa keskeisiksi keinoikseen vaikuttaa nuorten alkoholinkäyttöön. Näyttää siltä, että erityisesti reagoijan positioon liittyvä tapa odottaa nuoren aloitetta tukee Hoikkalan (1993) havaintoa siitä, että kaikki vanhemmat eivät koe lapsen rajoittajan roolia omakseen. Lisäksi ehdottomuutta haluttiin välttää, sillä useissa kertomuksissa toistui ”kielletty hedelmä” -fraasi, josta myös Piispa (2013, 29) kirjoittaa.

Mitä tutkimuksen tulokset kertovat ehkäisevän päihdetyön kehittäjille? Suomalaiset asiantuntijat ovat jo ainakin 1990-luvulta alkaen suosittelleet vanhemmille, että he keskustelisivat alkoholista nuorten kanssa (Sääksilähti 2006). Kotikeskustelujen sisällöistä on kuitenkin melko vähän tietoa. Yleisesti ottaen tiedetään, että kasvattajat pyrkivät esittämään kasvatettaville vallitsevan kulttuurin erilaisia merkityssisältöjä valikoiden (Antikainen 1992, 11, 25), mutta tämän tutkimuksen tulosten perusteella näyttää siltä, että alkoholiaiheesta keskustellessaan eri vanhemmat voivat valikoida kulttuurisesta merkitysjärjestelmästä kovin erilaisia suosituksia lapsilleen. Kun yksi vanhempi painottaa ikärajojen noudattamista, toinen haluaa tutustuttaa nuorta

viinikulttuureihin, ja kolmas kuvailee juomistilanteiden sosiaalisuutta ja niihin liittyvien riskien minimointia.

Vanhempien keskusteluvalmiuksiin olisi hyvä panostaa, sillä nuoriin kohdistuvista ehkäisevän päihdetyön malleista on todettu tehokkaimmiksi ne, joihin on otettu mukaan myös perhe ja yhteisö (Babor ym. 2003, 215–216). Ehkäisevän päihdetyön kehittäjien keskeisiä keinoja vanhempien tavoittamiseen ovat esimerkiksi vanhempainillat, esitteet ja sosiaalinen media. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella kotikeskustelut ovat moniarvoisia, mutta niihin sisältyy vanhempien omasta näkökulmasta tärkeitä päämääriä. Ehkäisevässä päihdetyössä olisi tärkeää tarjota vanhemmille foorumeita, joissa he voisivat keskustella kasvatuksesta ja siitä, millä erilaisilla keinoilla voi pyrkiä samaan päämäärään, kuten nuoren kohtuukäyttöön aikuisena. Asiantuntijoiden olisi hyvä muistuttaa esimerkiksi, että alkoholin kohtuukäytön oppiminen ei edellytä alkoholin maistattamista alaikäisenä. Vanhemmille suunnatuissa keskustelunavauksissa olisi hyvä keskustella siitä, kuinka alkoholista voi puhua nuoren kanssa välittäen terveydellistä faktatietoa mutta myös pohtien alkoholinkäyttöön liittyviä sosiaalisia tilanteita (vrt. Maunu 2013) ja esimerkiksi muihin kohdistuvia haittoja (ks. esim. Warpenius, Holmila & Tigerstedt 2013).

Tämän tutkimuksen tärkeä teema on myös vanhemman herkkyyden nuoren keskustelualoitteeseen vastaamisessa. Vanhempien välille olisi hyvä herättää vertaiskeskusteluja siitä, kuinka he ovat arjessaan keskustelleet alkoholista nuorten kanssa ja mistä he ovat huomanneet, milloin alkoholiin liittyvät pohdinnat ovat tulleet nuorelle ajankohtaisiksi. Tämän tutkimuksen aineistossa keskustelujen aloittamista epäroivien vanhempien lapset olivat iältään 13–14-vuotiaita. Kaikki sitä vanhempien nuorten vanhemmat olivat jo keskustelleet alkoholista nuorten kanssa. Vanhemman on kuitenkin mahdotonta tietää, millaista informaatiota jo alakouluikäiset lapset saavat alkoholista ympärillään olevilta ihmisiltä ja mediasta, joten asiantuntijoiden olisi hyvä rohkaista vanhempia käynnistämään ennaltaehkäiseviä keskusteluja.

Myös ehkäisevän päihdetyön kehittäjien ja vanhempien välisessä vuorovaikutuksessa tarvitaan herkkyyttä ja arkilähtöisyyttä. Asiantuntijapuhetta leimaa helposti yksinäisyys, jossa asiantuntijoiden

tehtäväksi muodostuu tiedon välittäminen ”oikeasta” toimintatavasta vanhemmille (Vuori 2001, 367; Elmeland & Kolind 2012). Vanhempainiltojen kaltaisissa interventioissa ammattilaiset käyttävät tieteellisiä faktoja myös moraalisen taivuttelun välineenä (Rod 2012, 163–177), jotta vanhemmat eivät esimerkiksi tarjoaisi alkoholia alaikäisille. Tämän tutkimuksen tulokset haastavat huomioimaan, että eri vanhemmat saattavat tarvita erilaisia perusteluja esimerkiksi alaikäisen päihdeettömyyden edistämiseen. Olisi vaarallista ajatella, että esimerkiksi oletus vanhemmuuden hukassa olemisesta jakaisi ehkäisevän päihdetyön toimijoiden mielessä vanhempia ”tehtäviensä tasalla oleviin” ja niihin, jotka eivät sitä ole. (Jokinen 2005, 127.) Tällainen tyypittely ei palvele aitoa yksilöiden kohtaamista, johon sosiaalipedagogisessa toiminnassa pyritään. Enemminkin asiantuntijoiden olisi hyvä kääntää keskustelua ja antamiaan ohjeita terveystietouden lisäksi arkisten tilanteiden käytännöllisten ratkaisujen suuntaan. Ehkäisevä päihdetyö ja päihdekasvatus vaativat myös elämäntaitoihin, arvoihin ja omaan ajatteluun liittyvää ohjaustyötä (Pylkkänen, Viitanen & Vuohelainen 2009). Sosiaalipedagoginen ehkäisevä päihdetyö edellyttää, että työntekijä on läsnä siellä, missä nuoret ja vanhemmat ovat, kuten koulussa tai verkkoympäristöissä, ja herättelee heitä toimimaan oman elämänlaatunsa parantamiseksi (Tapio 2014).

Tämän tutkimuksen tulosten valossa on realismia, että ammattilaisten esitteillä, terveystietolomakkeilla, videoilla ja some-nostoilla käynnistämät kotikeskustelut muokkautuvat perheen arjen realiteettien näköisiksi. Kotikeskustelujen sisältöihin voidaan yrittää vaikuttaa esimerkiksi virittävällä valistuksella. Ongelmiin ja niiden ratkaisukeinoihin liittyvä yhteiskunnallinen keskustelu voi vähitellen tiukentaa vanhempien asennetta alaikäisten alkoholinkäyttöön ja tukea vanhempien kasvatuskeinoja (Raitasalo & Holmila 2014, 204). Myös arkeen liittyvät, vanhempien onnistuneita ratkaisuja kuvaavat diskurssit olisivat tarpeellisia vanhemmille. Erilaiset, esimerkiksi kasvatuskeskusteluissa, vanhempainilloissa ja nettisivuilla ilmenevät puhettavat ja merkityksenannot hyvän äitiyden ja isyyden normatiivisista oletuksista säätelevät vanhemmuutta diskursseina, jotka toimivat vanhemmuuden peleinä (Jokinen 2005, 123–126). Laadukkaassa ehkäisevässä

päihdetyössä pyritäänkin aina pohtimaan kunkin intervention tietoperustaa, etiikkaa, kohdentamista, resursseja, viestintää, osallisuutta, yhteistyötä, toteutusta, uudistamista, levitystä ja vakiinnuttamista, jotta voitaisiin vaikuttaa yksilöiden asenteisiin, tietoihin ja käyttäytymiseen (Soikkeli & Warsell 2013; Salasuo 2011, 15). Ehkä tärkein avain vanhempien kohtaamisessa on kuitenkin saada aikaan vanhemman oma oivallus keskustelujen päämääristä, esteistä ja keinoista omassa arjessa, oman lapsen kanssa.

Lähteet

- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Neljäs uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Antikainen, A. 1992. Kasvatus, koulutus ja yhteiskunta. Porvoo: WSOY.
- Babor, T., Caetano, R., Casswell, S., Edwards, G., Giesbrecht, N., Graham, K. & Rossow, I. 2003. No ordinary commodity. Research and public policy. Oxford: Oxford University Press.
- Beck, U. 1999. Mitä globalisaatio on? Virhekäsityksiä ja poliittisia vastauksia. Suom. T. Hietaniemi. Tampere: Vastapaino.
- Berger, P. L. & Luckmann T. 1998. Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Suom. V. Raiskila. Helsinki: Gaudeamus.
- Bronfenbrenner, U. 1979. The ecology of human development: Experiments by nature and design. Cambridge: Harvard University Press.
- Burr, V. 2003. Social constructionism. London: Routledge.
- Davies, B. & Harré, R. 2001. Positioning. The Discursive production of Selves. Teoksessa M. Wetherell, S. Taylor & S. J. Yates (eds.) Discourse Theory and Practice. London: Sage, 261–271.
- Elmeland, K. & Kolind, T. 2012. ”Why Don’t They Just Do What We Tell Them?” Different Alcohol Prevention discourses in Denmark. *Young* 20 (2), 177–197 <http://you.sagepub.com/content/20/2/177> > (haettu 3.4.2015).
- Eskola, J. 2010. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus, 179–203.

- Greimas, A. 1987. *On Meaning. Selected Writings in Semiotic Theory*. Translation by P. J. Perron and F. H. Collins. The University of Minnesota. London: Frances Pinter (Publishers).
- Hall, S. 1999. *Identiteetti. Suom. ja toim. M. Lehtonen & J. Herkman*. Tampere: Vastapaino.
- Helenius, J. 2013. Alkoholiaiheinen vanhempainilta – sosiaalipedagoginen interventio? *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja* 14, 91–118.
- Herring, R., Thom, B., Beccaria, F., Kolind, T. & Moskalewicz, J. 2010. Alcohol harm reduction in Europe. In T. Rhodes & T. D. Hedrich (eds.) *Harm reduction: Evidence, Impacts and Challenges*. Luxembourg: European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, 275–301.
- Hoikkala, T. 1993. *Katoaako kasvatus, himmeneekö aikuisuus? Aikuistumisen puhe ja kulttuurimallit*. Jyväskylä: Gaudeamus.
- Hämäläinen, J. 2012. Social Pedagogical Eyes in the Midst of Diverse Understandings, Conceptualizations and Activities. *International Journal of Social Pedagogy* 1(1), 3–16.
- Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. *Sosiaalipedagogiikka*. Porvoo: WSOY.
- Hänninen, V. 2000. *Sisäinen tarina, elämä ja muutos*. Acta Universitatis Tampereensis: 696. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Härkönen, J. 2013. Not a wet generation but a wet nation – The dynamics of change and stasis in the Finnish drinking culture from 1968–2008. Helsinki: National Institute for Health and Welfare.
- Jackson, K. M., Barnett, N. P., Colby, S. M. & Rogers, M. L. 2015. *The Prospective Association Between Sipping Alcohol by the Sixth Grade Later Substance Use*. Providence, Rhode Island: Brown University, Center for Alcohol and Addiction Studies <http://www.jsad.com/doi/pdf/10.15288/jsad.2015.76.212> (haettu 12.4.2015).
- Jallinoja, R. 2004. Familiaristisen käänteen rakentajat: Arlie Hochschild ja suomalainen mediajulkisuus. Teoksessa K. Rahkonen (toim.) *Sosiologia nykykeskusteluja*. Helsinki: Gaudeamus, 64–98.
- Johnson, P. & Johnson, H. 2000. Reaffirming the power of parental influence on adolescent smoking and drinking decisions. *Adolescent & Family Health* 1 (1), 37–43.
- Jokinen, E. 2005. *Aikuisten arki*. Helsinki: Gaudeamus.
- Jokinen, K. 2014. Perheikäytäntöjen sosiologia. Teoksessa R. Jallinoja, H. Hurme & K. Jokinen (toim.) *Perhetutkimuksen suuntauksia*. Helsinki: Gaudeamus, 167–191.

- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 1993. Diskurssianalyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino.
- Jones, S., Magee, C. & Andrews, K. 2015. 'I think other parents might...': Using a projective technique to explore parental supply of alcohol. *Drug and Alcohol Review* 34 (5), 531–539.
- Järvinen, M. & Østergaard, J. 2009. Governing Adolescent Drinking. *Youth Society* 40 (3), 377–402.
- Kolbe, L. & Järvinen, K. (toim.) 2002. Onks ketään kotona? Kasvatuksen suuntaa etsimässä. Helsinki: Tammi.
- Lehto, A., Katainen, A. & Maunu, A. 2012. Riskinä toisten tahto? Laadullinen analyysi yhdeksäsluokkalaisten alkoholiin liittyvistä riskiymmärryksistä. *Yhteiskuntapolitiikka* 77 (6), 656–669.
- Maccoby, E. E. & Martin, J. A. 1983. Socialization in the context of the family: Parent–child interaction. Teoksessa P. H. Mussen & E. M. Hetherington (eds.) *Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development* (4th ed.). New York: Wiley, 1–101.
- Maunu, A. 2011. Leiskaa steissillä, romanssi mökillä. Pääkaupunkiseudun ammattiin opiskelevien ja lukiolaistan juomisen sosiaaliset motiivit ja juomisen koetut haitat. Helsinki: Elämäntapaliitto.
- Maunu, A. 2013. Hauskuus ja tylsyys, turva ja vaara. Nuorten juomisen ja arjen ambivalenssit. *Yhteiskuntapolitiikka* 78 (3), 272–286.
- Morgan, D. 2011. *Rethinking Family Practices*. Houndmills: Palgrave Macmillan.
- Myllyniemi, S. (toim.) 2012. Monipolvinen hyvinvointi. Nuorisobarometri 2012. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisoasiain neuvottelukunta.
- Mäkelä, P., Tigerstedt, C. & Mustonen, H. 2010. Mikä on muuttunut [suomalaisessa juomisessa]? Teoksessa P. Mäkelä, H. Mustonen & C. Tigerstedt (toim.) *Suomi juo. Suomalaisten alkoholinkäyttö ja sen muutokset 1968–2008*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 281–294.
- Piispa, M. 1999. Alkoholi, huumeet ja media. Viisi tapaustutkimusta päihdevalistuksen mahdollisuuksista. Terveyden edistämisen keskuksen julkaisuja 9/99. Helsinki: Terveyden edistämisen keskus.
- Piispa, M. 2013. Miten valistus voi vaikuttaa? Tapaustutkimus Lasten seurassa -ohjelmasta. *Yhteiskuntapolitiikka* 78 (3), 322–330.
- Pylkkänen, S., Viitanen, R. & Vuohelainen, E. 2009. Mitä on nuorisoalan ehkäisevä päihdetyö? Laadukkaan päihdekasvatuksen tukimateriaali. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

- Raitasalo, K. & Holmila, M. 2014. Alkoholinkäyttötapojen periytyminen ja vanhempien kasvatuskäytännöt. Teoksessa J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (toim.) *Lapsiperheiden hyvinvointi 2014*. Helsinki: THL, 196–285
- Raitasalo, K. & Simonen, J. 2011. Alaikäiset juovat entistä vähemmän, mutta nuorten aikuisten juominen lisääntyy. *Yhteiskuntapolitiikka* 67 (1), 18–29.
- Rod, M. 2012. From evidence-based policy-making to evidence-based parenting? The ambiguous role of facts in Danish alcohol prevention. Teoksessa M. Hellman, G. Roos & J. von Wright (eds.) *A Welfare Policy Patchwork. Negotiating the Public Good in Times of Transition*. Nordic Centre for Welfare and Social Issues (NVC). Helsinki: Unigrafia, 163–180.
- Ryan S., Jorm, A. F., Kelly, C. M., Hart, L. M., Morgan, A. J. & Lubman, D. I. 2011. Parenting strategies for reducing adolescent alcohol use: a Delphi consensus study. *BMC Public Health* 11(13), 11–13.
- Salasuo, M. 2011. Vaikuttamisen keinot. Teoksessa M. Soikkeli, M. Salasuo, A. Puuronen & M. Piispa. *Se toimii sittenkin. Kuinka päihdevalistuksesta saa selvää*. Julkaisuja 116. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 11–20.
- Simonen, J., Kataja, K., Pirskanen, H., Holmila, M. & Tigerstedt, C. 2015. Luottamista ja harhauttamista. Vanhempien ja lasten alkoholinkäyttöä koskeva vuorovaikutus nuorten kuvaamana. *Yhteiskuntapolitiikka* 80 (4), 365–376.
- Sirola, K. 2004. Porilaisten yhdeksäsluokkalaisten ja kasvattajien käsityksiä nuorten alkoholinkäytöstä ja alkoholinkäytön ehkäisystä. Jyväskylän yliopisto.
- Soikkeli, M. & Warsell, L. (toim.) 2013. *Laatutähteä kiertämässä. Ehkäisevän päihdetyön laatukäsikirja*. Kide 21. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Strauss, A. 1978. *Negotiations. Varieties, Contexts, Processes, and Social Order*. San Francisco & London: Jossey-Bass.
- Sulkunen, P. 1997. Todellisuuden ymmärrettävyys ja diskurssianalyysin rajat. Teoksessa P. Sulkunen & J. Törrönen (toim.). *Semioottisen sosiologian näkökulmia. Sosiaalisen todellisuuden rakentuminen ja ymmärrettävyys*. Tampere: Gaudeamus, 13–53.
- Sääskilahti, J. 2006. *Vapise, kuningas alkoholi. Alkoholivalistuksen tekstilaji ja sen muuttuminen vuosien 1755 ja 2001 välisenä aikana*. Oulun yliopisto. Oulu: Oulu University Press.
- Tapio, M. 2014. Sosiaalipedagogista päihdekasvatusta? *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja* 15, 121–132.

- Thiersch, H. 2005. Lebensweltorientierte Soziale Arbeit. Aufgaben der Praxis im sozialen Wandel. 6 Auflage. Weinheim und München: Juventa.
- Tigerstedt, C. 2013. Suomalaisen alkoholin kulutuksen nousun salat. Teoksessa T. Peltoniemi (toim.) Pääasiana alkoholi. Helsinki: Lundbeck, 24–30.
- Tigerstedt, C. & Törrönen, J. 2005. Muuttuvatko suomalaisten juomatavat? Kulttuurisen lähestymistavan jäljillä. Sosiologia 42 (1), 35–48.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Törrönen, J. 2000. Subjektiaseman käsite empiirisessä sosiaalitutkimuksessa. Sosiologia 37 (3), 243–255. <http://www.julkari.fi/handle/10024/91625> (luettu 28.9.2014).
- Törrönen, J. 2010. Identiteettien ja subjektiasemien analyysi haastatteluaineistossa. Teoksessa J. Ruusuvoori, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 180–211.
- Törrönen, J. & Maunu, A. 2005. Kevyet irtiotot ja raskas sosiaalisuus. Alkoholi nuorten aikuisten ravintolailtaa kuvaavissa kertomuksissa. Yhteiskuntapolitiikka 70, 266–282.
- Törrönen, J. & Simonen, J. 2014. Naistenlehdet symbolisen vallan käyttäjinä 1960-luvulta tähän päivään. Alkoholiaiheiset tekstit juomiseen liittyviä resursseja rakentamassa. Yhteiskuntapolitiikka 79 (4), 401–412. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116688/torronen.pdf?sequence=1> (luettu 28.9.2014).
- Vuori, J. 2001. Äidit, isät ja ammattilaiset. Sukupuoli, toisto ja muunnelmat asiantuntijoiden kirjoituksissa. Tampere: Tampere University Press.
- Värrö, V. 2004. Hyvä kasvatus – kasvatus hyvään. Dialogisen kasvatuksen filosofinen tarkastelu erityisesti vanhemmuuden näkökulmasta. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Warpenius, K., Holmila, M. & Tigerstedt, C. (toim.) 2013. Alkoholi- ja päihdehaitat läheisille, muille ihmisille ja yhteiskunnalle. Helsinki: Terveystien ja hyvinvoinnin laitos.
- Williams, C. L, Perry, C. L. 1998. Lessons From Project Northland. Preventing Alcohol Problems During Adolescence. Alcohol Health & Research World 22 (2), 107–116.
- Østergaard, J. 2009. Learning to become an alcohol user: Adolescents taking risks and parents living in uncertainty. Addiction, Research and Theory 17 (1), 30–53.